

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling, nu ook thuis!

“Het is een hele stap voor ouders om de ervaringen die zij op school opdoen in te zetten tijdens interacties thuis.”

Nadat Martine van der Pluijm tussen 2011 en 2020 onderzocht heeft hoe je binnen de schoolmuren met álle ouders kunt samenwerken aan de taalontwikkeling van kinderen, is er nu een vervolgonderzoek: Thuis in Taal naar huis. Daarin wordt onderzocht hoe je de interactie tussen ouder en kind ook thuis kunt stimuleren.

Thuis in Taal

Tijdens haar promotieonderzoek ontwierp Martine een partnerschapsprogramma voor leraren*: Thuis in Taal. Die aanpak met zeven stappen helpt professionals te bouwen aan gelijkwaardige relaties met ouders, om zo taalrijke interacties tussen ouders en hun kinderen te bevorderen. "Omdat die interacties zo belangrijk zijn voor de taalontwikkeling", zegt Martine.

"Kinderen die opgroeien in een omgeving waar veel met hen gesproken wordt, hebben een groot voordeel ten opzichte van kinderen met minder taalervaring", vervolgt ze. "Vooral kinderen van ouders met minder opleiding en hulpbronnen, zoals een sociaal netwerk of financiële middelen, zijn in het nadeel.

Dit verschil in de hoeveelheid en kwaliteit van de taal en de kennis over de wereld kunnen zij op de basisschool nauwelijks inhalen. (Voor)scholen 'bouwen door' op de taalbasis van thuis. Voor professionals in de kinderopvang en onderwijs is het daarom belangrijk zich te verdiepen in de taalomgeving van kinderen om daarop aan te kunnen sluiten. Alleen is er nog maar weinig kennis over hoe zij die verbinding tussen school en thuis kunnen maken."

Ouders vervullen een sleutelrol

"Hoewel alle ouders willen dat hun kind zich goed ontwikkelt, ook in taal, zijn niet alle ouders zich bewust van hun eigen sleutelrol daarbij. Terwijl ouders door taalrijke interacties met hun kind, in de taal die zij het beste beheersen, zelf de basis leggen. Wanneer ouders in hun gesprekken met hun kind beurten wisselen en het kind aanmoedigen in plaats van fouten corrigeren, dan krijgt het kind meer ruimte om taal te gebruiken. En dat leidt, op een heel vanzelfsprekende wijze, tot het uitbreiden van taal."

Met de aanpak Thuis in Taal op school bouwen leraren aan de basis voor een partnerschap met ouders. Zij verdiepen zich in de taalomgeving thuis, zorgen voor afstemming met ouders over hoe en wanneer er contactmomenten zijn en bouwen een gelijkwaardige relatie op met ouders. Op basis van dit partnerschap kunnen leraren samen met ouders werken aan de taalontwikkeling van kinderen. Door, liefst wekelijks, ouder-kindactiviteiten in de groep te organiseren, vol taalrijke interactie, helpen zij ouders succeservaringen op te doen. Martine: "In het onderzoek zagen we dat in groepen waar deze ouder-kindactiviteiten structureel georganiseerd worden, de interactie tussen kinderen en ouders tijdens deze activiteiten groeit. Bovendien ervaren leraren dat de samenwerking met ouders beter verloopt."

"Kinderen die opgroeien in een omgeving waar veel met hen gesproken wordt hebben een groot voordeel ten opzichte van kinderen met minder taalervaring."

Dr. Martine van der Pluijm

Lector Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen, Hogeschool Rotterdam.

Vervolgonderzoek: Thuis in Taal naar huis

Het vervolgonderzoek richt zich op de thuissituatie. "Het is immers een hele stap om de ervaringen die ouders op school opdoen in te zetten tijdens interacties thuis." Tussen 2020 en 2024 wordt op elf Rotterdamse (voor)scholen die op school al werken met Thuis in Taal bij gezinnen thuis ondersteuning geboden.

"We zijn nu op de helft van het onderzoek en hebben een aanpak voor in de thuissituatie ontwikkeld die naadloos aansluit op de aanpak op school." Gedurende minimaal tien weken komen begeleiders wekelijks bij gezinnen thuis en laten ouders en kinderen daar ervaring opdoen met interactie. De begeleiders leren de hulpbronnen, routines en interesses van het gezin kennen, stemmen daar activiteiten op af en sluiten aan op de kennis van kinderen en ouders. Denk aan laagdrempelige activiteiten als samen tafeldekken, naar de speeltuin gaan of spelen met het speelgoed van het kind. Activiteiten die ouders en kinderen leuk vinden om samen te doen. De thuisbegeleiders laten ouders zien hoe zij een actieve rol kunnen hebben in de taalontwikkeling van hun kind door aan te sluiten bij de interesse van hun kind, vragen te stellen en samen plezier te maken. En daarbij hun thuistaal te spreken."

De eerste bevindingen

In het onderzoek – dat nog loopt – is nu al een belangrijke bevinding gedaan: leraren zijn een onmisbare schakel bij het bieden van ondersteuning thuis. "Leraren kunnen thuisbegeleiders vertellen waar het kind op school enthousiast over is of met welke materialen het kind graag speelt. Thuisbegeleiders kunnen daar dan

* Leraren gebruiken we als verzamelterm voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten basisonderwijs

op aansluiten. We zien kinderen en ouders enthousiast worden wanneer speelgoed van school thuis tevoorschijn komt. Zeker als de thuisbegeleider de ouder uitlegt hoe en wat het kind leert van die activiteit. Want dat is iets wat ouders graag willen weten." Zo slaat de begeleider de brug van school naar thuis en vertelt hoe de taalontwikkeling van kinderen ook groeit door te praten tijdens dagelijkse routines. En het gebeurt ook andersom: thuisbegeleiders koppelen de ervaringen bij de gezinnen thuis weer terug naar leraren (uiteraard alleen met toestemming van ouders).

We zien dat, als leraren actief meedoen, het partnerschap tussen school en thuis versterkt. Leraren vertellen in het onderzoek dat de aanpak hen ook helpt. Ze komen meer te weten over bijvoorbeeld de gezinssamenstelling, de rol van de thuistaal of wat ouders en kinderen graag samen thuis doen. "Leraren begrijpen kinderen en

"We zien dat, als leraren actief meedoen, het partnerschap tussen school en thuis versterkt."

ouders beter en kunnen daar met hun onderwijs beter bij aansluiten. En ouders op hun beurt, begrijpen de bedoelingen van de school beter."

Ook zien we dat als de verbinding tussen school en thuis gemaakt wordt, kinderen en ouders profiteren van deze extra aandacht thuis. "Ouders worden zich

Lees verder op pagina 10 ►

Denk jij na over het geven van thuisondersteuning?

Lees de tips van de projectmedewerkers van het team Rotterdam. Zij zijn betrokken bij de ontwikkeling van Thuis in Taal Thuis en hebben al ervaring!

Senem

"Zorg eerst voor een goede aanpak op school. Als je wekelijks ouder-kindactiviteiten organiseert in je groep, vormt zich een community van ouders en kinderen die elkaar steunt en stimuleert. Als die basis er is, dan is de stimulans thuis heel makkelijk te geven!"

Hozan

"Heb jij een goed beeld van de thuisomgeving van kinderen? Denk goed na over wat jij als professional zou willen weten van de taalomgeving thuis, omdat het je kan helpen beter aan te sluiten bij kinderen en ouders. Praat met kinderen en ouders over de thuisomgeving of kijk of je door een bezoek thuis antwoord op je vraag kunt krijgen. Vul het antwoord niet zelf in zonder die informatie uit het perspectief van het gezin!"

Tara

"Kijk goed naar wat ouders en kinderen nodig hebben. Oftewel: zijn zij geholpen met deze vorm van begeleiding of is er gespecialiseerde hulp nodig? Of juist andersom, vaak is gespecialiseerde hulp overbodig."

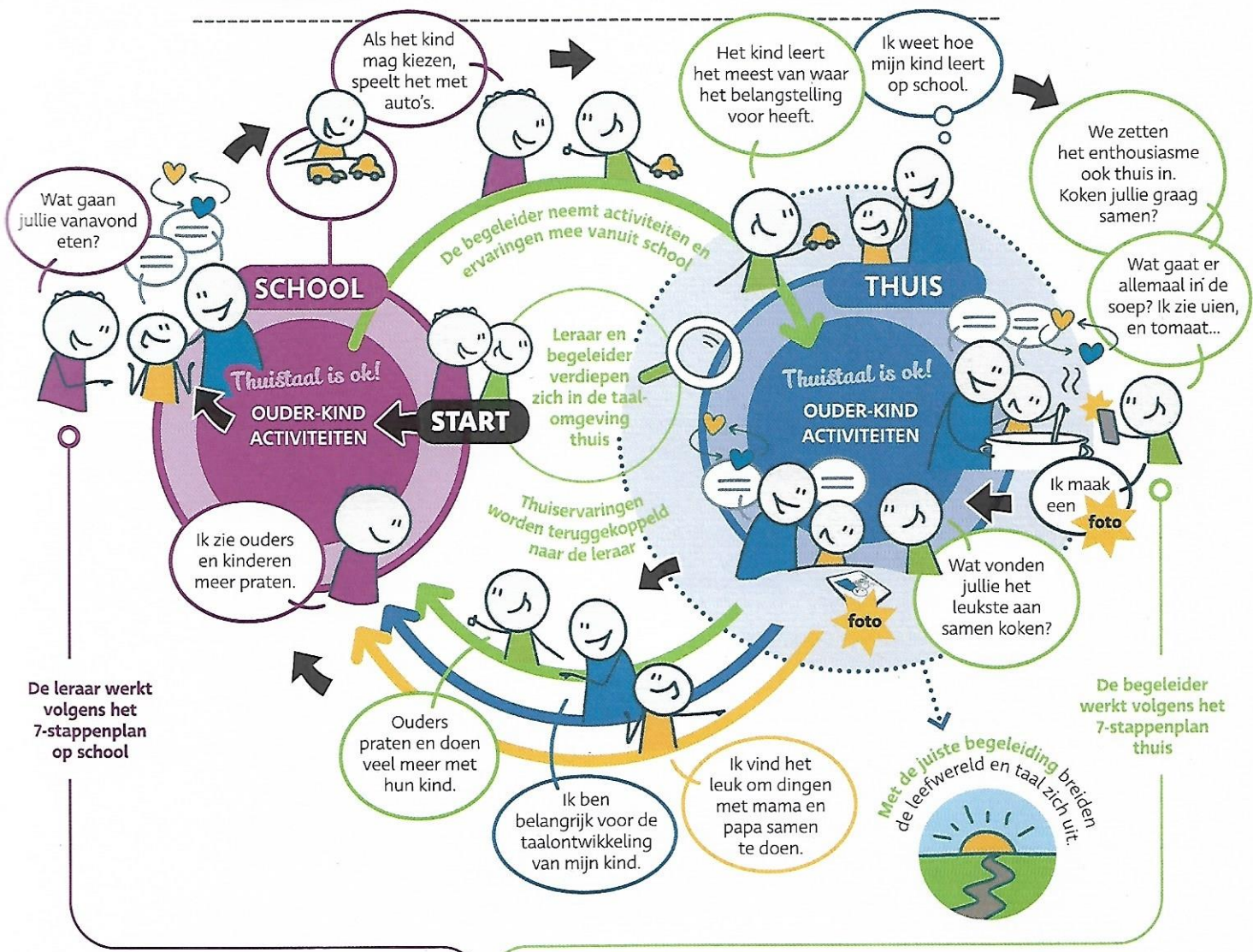

Hacer

"Als je thuis bent bij gezinnen, zet dan een spelvorm in om de omgeving thuis te ontdekken. Voorkom dat het overkomt als een soort controle. Speel bijvoorbeeld live memory: ik heb hier een plaatje van een knuffel, heb jij een knuffel in huis? Ik heb hier een plaatje van een boek. Heb jij boeken in jouw huis, enzovoorts. Kinderen vinden het leuk om te laten zien wat ze in huis hebben en verrassen je met wat je allemaal niet ziet als je niet doorvraagt."

Thuis in Taal naar huis

FASE

Realiseer partnerrelaties	STAP 1	Verken de taalomgeving thuis van kinderen.
	STAP 2	Betrek ouders en collega's in procedures om partnerschappen aan te gaan ter ondersteuning van de taalontwikkeling van kinderen.
	STAP 3	Bouw wederkerige relaties op met ouders.
Implementeer interventie-activiteiten	STAP 4	Organiseer wekelijks ouder-kindactiviteiten in de klas en thuis, passend bij de behoeften en mogelijkheden van laagopgeleide ouders (met gebruik van stap 1-3).
	STAP 5	Stimuleer rolontwikkeling bij ouders.
Stimuleer de taalontwikkeling	STAP 6	Geef prioriteit aan het gebruik van taal.
	STAP 7	Breid de taal van kinderen uit.

bewuster van hun rol. Ze vertellen dat ze het belang van praten en spelen met hun kinderen meer zien en dat ze thuis meer gesprekken hebben. Een ouder vertelde dat ze nu met haar kind overlegt over wat ze zullen eten, welke kleding het kind aantrekt of welke boodschappen ze gaan doen." Ouders met een andere thuistaal gebruiken die taal vaker tijdens gesprekken met hun kind. Leraren en thuisbegeleiders zien dat ouders en kinderen meer praten met elkaar, bijvoorbeeld bij het halen en brengen. Leraren en ook ouders, vertellen bovendien dat kinderen meer betrokken zijn bij activiteiten. Ze durven meer. Ook vertellen zij dat kinderen meer praten, meer woorden kennen en langere zinnen maken dan daarvoor het geval was.

Op weg naar de resultaten

Op dit moment (juni 2023) zit het onderzoek in de laatste fase: het onderzoeken of de thuisondersteuning de beoogde effecten heeft. Martine: "We volgen hiervoor de taalontwikkeling van kinderen, de kwaliteit en kwantiteit van de ouder-kindinteractie en de rolopvattingen van ouders. We meten of er verschillen zijn tussen gezinnen die deelnemen aan de thuisondersteuning en gezinnen die de extra thuisondersteuning niet krijgen en alleen meedoen met Thuis in Taal op school." De resultaten worden eind 2024 verwacht.

Intussen krijgt de aanpak op de pilotscholen steeds beter vorm en is er belangstelling in het land om ook te starten met deze werkwijze thuis. "Begrijpelijk", zegt Martine. "Vaak vergelijken professionals kinderen en ouders met andere kinderen en ouders op de groep en gaat de aandacht naar wat er niet goed gaat. Met de thuisaanpak leren professionals kinderen en ouders op een nieuwe manier persoonlijk kennen. Dat doet veel met kinderen en ouders, zij voelen zich letterlijk gezien. En het geeft professionals voldoening dat zij beter bij hen kunnen aansluiten."

Een vraag die Martine regelmatig krijgt, is of het denkbaar is dat er in de voor- en voerschoolse educatie meer plek komt voor thuisondersteuning dan voor urenuitbreiding in de groep. "Het antwoord op die vraag zal moeten komen van de politiek, beleidsmakers en praktijk. Maar dit onderzoek kan hiervoor zeker nieuwe inzichten en inspiratie bieden." ■

Ervaringen van ouders met thuisbegeleiding

"De thuisbegeleider heeft aangegeven dat je op straat over alles kunt praten. Ik wist het niet, maar het kwam vanuit de kinderen. Dat ze vragen, weet je. Een gesprek met ze voeren. Bijvoorbeeld vertellen waar je naar toe gaat als je weggaat met je kind. Dat was wel een goed punt. Het stimuleert mij om meer te praten, ook in het Nederlands. Dat heb ik meegenomen van het thuisbezoek."

"Kinderen speciaal in deze leeftijd, dus vier jaar, leren spelend. Je hoeft dus niet te zeggen 'Kom hier en een, twee drie, vier, nu'. Nee, niks moet. Ja, we doen een spelletje met ze. En we gaan doen wat het kind wil doen met spelen. Net zoals de thuisbegeleider heeft voorgedaan met mijn zoon. **En activiteiten die op school worden gedaan zoveel mogelijk thuis ook doen: meespelen, dingen samen doen.**"

"Zij [red: de thuisbegeleider] vertelde me ook hoe mijn kind op school leert. Ik wist dat niet. En soms vertelt mijn kind iets, maar dan begrijp ik niet wat hij zegt."

"Vroeger bracht ik mijn kind naar bed en legde ik kleding klaar voor morgen. **Nu praten we ook over dingen.** Ik vraag haar: welke kleding wil je morgen aan als je naar school gaat? Een jurk, is dat niet te koud?"

De uitspraken van ouders zijn hier geredigeerd opgenomen.

"Zouden we ons in de voor-en voerschoolse educatie niet meer op thuisondersteuning moeten richten dan op het uitbreiden van de uren in de groep?"